

**ESPOO
ESBO**

Päätösten vaikutusten ennakkoarviointi - sisältää lapsivaikutusten arvioinnin

28.3.2019 Annika Latva-Äijö

- [Kuntaliitto](#) on suosittanut päätösten vaikutusten ennakoarviointia 2011
- [Espoossa Sotet](#) on tehnyt ennakoarviointia (IVA) vuodesta 2011

Uuden mallin käyttöönotto Sitossa

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmä päätti 4.12.2015 ottaa ennakoarviointimenettely käyttöön myös sivistystoimen lautakuntien päätöksenteon valmistelussa vuoden 2016 alusta
 - Valtuusto määräsi syksyllä 2015 varhaiskasvatusta tekemään ennakoarvioinnin subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisesta. Oma mallia ei ollut, mikä koettiin puutteeksi.
- Sivistystoimen integroitu ennakoarviointimalli hyväksyttiin 19.4.2016 ja otettiin vähän myöhemmin käyttöön sellaisenaan myös **Sotetissa**.
- Ennakoarvioinnilla toimialojen yhteinen [ryhmätyötila](#), jossa mm. [lomakkeet](#) ja [koulutusmateriaalit](#).
 - Menettelytapa kirjattu [SITOn päätöksenteon toimintatapaohjeeseen](#).
- THL ja Kuntaliitto ovat esitelleet Espoon mallia ympäri Suomea. Mallin vahvuutena on monien näkökulmien huomioonottaminen ja painottamisen helppous kyseisen tilanteen mukaan.

Siton ja Sotetin ennakkoarviointimalli

17.3.2016

Asia (valmistelun kohteena oleva asian aihe)		Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä. LOMAKKEEN TÄYTTÖOHJEET s. 2-5	
Asiasta päättävä taho ja lopullinen päätöksentekijä	Valitse asiasta päättävä taho	Valitse lopullinen päätöksentekijä.	
Valmistelijat valmistelun vastuuhenkilön/ -henkilöiden nimi, nimike ja tulosyksikkö	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.		
Päivämäärä	Kirjoita päivämäärä napsauttamalla tätä.		
Muut valmisteluun osallistuneet esim. asiantuntijat, järjestetyt asiakasarviointitilaisuudet	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.		
Arvioitavan asian kuvaus ja taustat (lyhyesti)	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.		

Vaikutusnäkökulmat	Vaihtoehto 0 (Kirjaa nykytilan kuvaus tähän)	Vaihtoehto 1 (Kirjaa tiivistys tähän)	Vaihtoehto 2 (Kirjaa tiivistys tähän)
Asukkaat ja palvelut	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.
Resurssit ja johtaminen	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.
Elinvoima, kilpailukyky ja kestävä kehitys	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.
Johtopäätökset	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.
Vaihtoehdot suhteessa Espoon arvoihin	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.	Kirjoita tekstiä napsauttamalla tätä.

Tarkastuslista: Milloin vaikutusten ennakoarviointi tehdään?

Ennakoarviointia ei tarvitse tehdä oikaisuvaatimuksissa, viran- tai toimenhaltijoiden nimeämissä, tiedoksi saatettavissa asioissa eikä myöskään lautakunnan toimialaan kuuluvissa erityisasiassa (mm. yksilöasiat).

Ennakoarviointi tulee tehdä, jos

- päätöksellä on välittömiä ja / tai pitkän aikavälin vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin, elinoloihin ja terveyteen
- päätöksellä on merkittäviä vaikutuksia tietyille ihmisryhmälle tai alueelle (esim. vieraskieliset asukkaat, vammaiset)
- päätös on strategisesti, toiminnallisesti tai taloudellisesti merkittävä
- päätös on merkittävä muutos palveluissa tai uusi palveluiden järjestämistapa
- päätöksellä on välittömiä ja / tai pitkän aikavälin suoria vaikutuksia tai merkittäviä epäsuoria vaikutuksia yritystoimintaan (esim. palvelurakenteeseen, alueen vetovoimaisuuteen, yksittäisiin yrityksiin ja / tai yritysilmapiiriin)
- päätöksellä on merkittäviä vaikutuksia henkilöstöön tai johtamiseen
- asiaan liittyy merkittäviä ristiriitoja
- asialla on merkittäviä vaikutuksia lapsiin
- asialla on merkittäviä sukupuolivaikutuksia

Päätösten vaikutusten ennakoarviointi sivistystoimessa

Ennakoarviointi on menetelmä, jolla päätösvaihtoehtojen vaikutuksia tuodaan näkyviin ennen päätöksentekoa. Päätöksen ennakoarvioinnista tekee **valtuusto, kaupunginhallitus tai lautakunta**. Myös **esittelijä** voi päättää valmisteluvaiheessa ennakoarvioinnin tarpeellisuudesta.

Sivistystoimen johtoryhmän päätöksen (19.4.2016) mukaan ennakoarviointi tulee tehdä esimerkiksi, jos päätöksellä on merkittäviä vaikutuksia kuntalaisiin ja palveluihin tai jos asiaan liittyy merkittäviä ristiriitoja. Ennakoarviointilomakkeessa ohjeistetaan tarkemmin, milloin ennakoarviointi tulee tehdä. [Suomen- ja ruotsinkieliset ennakoarviointilomakkeet](#) ohjeineen sekä taustamateriaalia löytyy [ryhmätyötiloista](#).

Valmisteluohjeet:

- Valmistelija esittää päätettäväksi parhainta ratkaisuvaihtoehtoa ja kirjaa sen perusteluineen ennakoarviointilomakkeelle (lomakkeessa yksityiskohtaiset ohjeet).
- Päätöksen selostusosaan kirjataan päätösvaihtoehdot ja niiden vaikutukset sekä perustelut esitettävälle päätösehdotukselle.
- Päätösehdotukseksi kirjataan esitettävä vaihtoehto.
- Ennakoarviointilomake sekä päätökseen olennaisesti vaikuttaneet tausta-aineistot (esim. tiivistelmät asiantuntijalausunnoista, kuntalaiskyselyn tuloksista) viedään päätöksen oheismateriaaleiksi.

ESPOO
ESBO

Ennakkoarviointi on osa valmisteluprosessia

Kunnallishallinnossa tehtävät päätökset ovat usein mittavia ja laajoja, ja ne vaikuttavat syvästi kuntalaisiin ja kunnan talouteen. Siksi valmistelijoitten tulee voida arvioida eri päätösvaihtoehtojen vaikutuksia kokonaisvaltaisesti ja pitkällä aikajänteellä.

Mukaan päätöksentekoon tarvitaan useita erilaisia päätösvaihtoehtoja. Päätösesitysten läpinäkyvyys ja avoimuus edellyttävät vaihtoehtoja ja arvioita, miten nämä erilaiset päätökset vaikuttavat kuntaan ja kuntalaisten elämään.

Miten ennakkoarviointi tehdään?

Vaihtoehtojen kuvaaminen

Onko erilaiset näkemykset huomioitu vaihtoehtojen laatimisessa?
Kuvataanko kaikki vaihtoehdot tasa-arvoisesti?

Vaikutusten tunnistaminen

Kerää eri lähteistä tietoa päätöksen todennäköisistä vaikutuksista.

Vaihtoehtojen vertailu

Käytä arvioinnin apuna yhteenvetotaulukkoa tai lomaketta.
Kuvaa erikseen laadulliset ja kustannusvaikutukset.
Tarkastele miten vaikutukset vastaavat asetettuja tavoitteita?

Miksi tehdään?

Esittelijän näkökulma:

- Laaja-alaisen näkökulman tarjoaminen päätettävästä asiasta
- Läpinäkyvyys: vaihtoehdot, vaikutukset ja perustelut
- Kokonaisvaltainen asioiden tarkastelu
- Asukkaiden osallisuuden esiintuonti
- Palvelun muodostuminen kunnan tarpeita vastaaviksi
- Yhteys Espoo-tarinaa
- Halvempia palveluja: Halutaan tarkastella vaihtoehtoisia vaikutuksia kunnan talouteen ja löytää halvempi tapa toteuttaa palveluja

Miksi tehdään?

Luottamushenkilöiden näkökulma:

- Lisää asukas/asiakasnäkökulmaa
- Lisää luottamusta päätöksentekijöihin
- Enemmän vaihtoehtoja ja niiden helpompi vertailu
- Tuo lisää uutta tietoa, jäsentää kokonaiskuvaa
- Varmempi pohja päätöksille
- Parantaa päätösten laatua

Huomioita:

- Keskustelu asiapitoisempaa, tarkempaa ja hedelmällisempää
- Helpottaa valmistautumista ja kompromissien tekemistä, erityisesti vaikeissa asioissa
- Vahvat ennakkomieliä ovat voineet muuttua
- Tuo eniten lisäarvoa vaikeissa asioissa ja priorisoinneissa

Valtuustoaloite: Lapsivaikutusten arviointi Espoon kaupungin päätöksentekoon

Vastaus valtuustoaloitteeseen

- Lapsivaikutusten arviointi on osa päätösten vaikutusten ennakoarviointia.
- On tarkoituksenmukaisinta ja selkeintä, että Espoo käyttää edelleen olemassa olevaa ennakoarviointimallia ja huomioi vaikutukset lapsiin osana sitä.
 - Nykymallia ja sen ohjeistusta päivitetään lapsivaikutukset vielä paremmin huomioiviksi vuoden 2019 aikana.
- Muuta:
 - Tarjotaan tukea ja koulutusta
 - Selkeytetään HTE-ohjausryhmän rooli ennakoarvioinnissa

tukee ennakoarviointien tekemistä ja siihen liittyvän osaamisen vahvistumista

- sopii ennakoarviointia koskevista käytännöistä
 - 12.12.2018 päätettiin, että päivitetään nykymalli. Valmisteluohjeissa olisi hyvä näkyä mallin joustavuus ja mahdollisuus painotuksiin.
- HTE-ohjausryhmä varmistaa, että vaikutusten ennakoarviointi on käytössä toimialoilla päätösten valmistelussa, silloin kun ehdot mallin käyttämiselle toteutuvat
 - tietoisuuden nostaminen ja esittelijän aktiivinen rooli
 - 12.12.2018 päätettiin, että ennakoarvointiasia materiaaleineen viedään toimialojen johtoryhmiin ja asiaa pidetään jatkossa esillä HTE-ohjausryhmässä.
- tukee ennakoarviointien tekemistä ja siihen liittyvän osaamisen vahvistumista

ESPOO
ESBO

Päätösten vaikutusten ennakoarviointi ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamisen rakenteet

HTE-ohjausryhmän rooli hyvinvointijohtamisessa

<p>Hyvinvoinnin edistämisen strategiatyö</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Varmistaa hyvinvoinnin näkökulmien kytkeytymisen kaupungin strategiaan, kaupungin toiminnan ja talouden suunnitteluun ja arviointiin • Suunnittelee, seuraa ja arvioi hyvinvointityötä • Johtaa hyvinvointisuunnitelman toimeenpanoa: huolehtii, että hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet näkyvät toimialojen ja tulosyksiköiden tuloskorteissa • Edistää hyvinvoinnin edistämistä tukevaa yhteistyötä toimialojen välillä • Raportoi säännöllisesti hyvinvointiasioista valtuustolle ja viranhaltijajohdolle
<p>Hyvinvointi-raportointi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaa kerran valtuustokaudessa tehtävän hyvinvointikertomuksen ja välivuosina tehtävien hyvinvointiraporttien valmistelusta (hyvinvoinnin tilan analysointi ja hyvinvointisuunnitelman kokoaminen) • Seuraa lakisääteisten erillisohjelmien valmistelua ja toimeenpanoa osana hyvinvointiraportointia
<p>Hyvinvointi-osaaminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tukee eri toimialojen ammattilaisten hyvinvointiosaamista ja osaamisen jakamista
<p>Päätösten vaikutusten ennakoarviointi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sopii ennakoarviointia koskevista käytännöistä • Varmistaa, että vaikutusten ennakoarviointi on käytössä toimialoilla päätösten valmistelussa • Tukee ennakoarviointien tekemistä ja siihen liittyvän osaamisen vahvistumista
<p>Alueellinen yhteistyö</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Edistää alueellista hyvinvointityötä • Sopii yhteisistä hyvinvoinnin edistämisen toimintamalleista • Vahvistaa yhteistyötä järjestöjen, yhdistysten ja muiden paikallistoimijoiden kanssa